

Asia: VN/33943/2025

Hallituksen esityksen luonnos laeiksi yliopistolain, ammattikorkeakoululain, opintotukilain 4 §:n ja korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (tutkinto avoimena korkeakouluopetuksena)

Lausunnonantajan lausunto

Yleinen näkemyksenne esityksestä sekä tiivistelmä lausuntonne pääkohdista

AMKE pitää koulutusmahdollisuuksien laajentamista ja jatkuvan oppimisen vahvistamista tärkeinä tavoitteina. Esitetty malli muuttaa kuitenkin merkittäväällä tavalla korkeakoulutukseen pääsyn periaatteita. AMKE katsoo, että ehdotusta on arvioitava saavutettavuuden, yhdenvertaisuuden ja koulutusjärjestelmän kokonaisuuden näkökulmasta.

Tiivistelmä pääkohdista:

- Täyskatteelliset maksut ja opintotuen puuttuminen voivat muodostaa merkittävän kynnyksen osalle hakijoista koulutustaustasta riippumatta
- Heikentämiskiellon toimeenpanoa on täsmennettävä selkeillä seurantakriteereillä ja läpinäkyvällä raportoinnilla
- Vaikutuksia on arvioitava koko koulutusjärjestelmän kannalta, ei vain korkeakoulujen näkökulmasta
- Koulutusmuotojen työnjaon on säilyttävä selkeänä, jotta ne täydentävät toisiaan jatkuvan oppimisen kokonaisuudessa

Näkemyksenne esityksen tavoitteista

AMKE pitää esityksen tavoitteita – koulutustason nosto, jatkuvan oppimisen vahvistaminen ja koulutuspolkujen joustavoittaminen – kannatettavina. Tavoitteiden saavuttamisen kannalta on keskeistä, että ratkaisut aidosti vahvistavat ammatillisen koulutuksen suorittaneiden mahdollisuuksia edetä korkeakoulututkintoon. Koulutustason nosto edellyttää, että yhä useampi ammatillisen tutkinnon suorittanut jatkaa korkeakouluun.

AMKE näkee mallissa myös mahdollisuuksia. Se voi avata uusia, joustavia reittejä korkeakoulututkintoon erityisesti työssä oleville aikuisille ja jo aiemmin korkeakouluopintoja suorittaneille. Samalla on kuitenkin huolehdittava siitä, että ratkaisu tukee koulutusjärjestelmän kokonaisuutta eikä heikennä koulutukseen hakeutumisen selkeyttä tai tosiasiallista saavutettavuutta.

Näkemyksenne avoimena korkeakouluopetuksena järjestettävän tutkintokoulutuksen järjestämistä koskevista ehdotuksista (1. lakiehdotuksen 7 § ja 8 c § sekä 2. lakiehdotuksen 10 § ja 12 c §). Onko ehdotetussa sääntelyssä muutos- tai täsmennystarpeita?

AMKE katsoo, että esitetty malli voi lisätä joustavuutta erityisesti työssä oleville ja keskeytyneitä opintoja jatkaville. Täyskatteelliset maksut ja opintotuen puuttuminen voivat kuitenkin tehdä maksullisesta tutkintoväylästä osalle hakijoista vaikeasti saavutettavan koulutustaustasta riippumatta. Toisaalta joissain tapauksissa esimerkiksi työnantajan osallistuminen koulutuskustannuksiin voi parantaa saavutettavuutta.

AMKE painottaa, että sääntelyä on täsmennettävä heikentämiskiellon toimeenpanon, ilmoittautumisperusteisen pääsyn hallinnan ja avoimen korkeakouluopetuksen roolin osalta. Maksuttoman tutkintokoulutuksen turvaaminen edellyttää selkeitä seurantakriteereitä ja läpinäkyvää raportointia.

AMKE korostaa, että uudistuksen toimeenpanossa on tarkasteltava vaikutuksia koko koulutusjärjestelmän tasolla. Koulutusmuotojen työnjaon tulee säilyä selkeänä, jotta ammatillinen koulutus, korkeakoulutus ja jatkuvan oppimisen ratkaisut täydentävät toisiaan eivätkä johda päällekkäiseen tarjontaan tai epäselviin koulutuspolkuihin.

Näkemyksenne opiskelupaikkojen varaamiseen (ensikertalaiskiintiö) liittyvästä ehdotuksesta (1. lakiehdotuksen 36 b § sekä 2. lakiehdotuksen 28 b §)

AMKE kannattaa ehdotusta, jonka mukaan avoimena korkeakouluopetuksena suoritettu tutkinto tai siihen liittyvän opiskelupaikan vastaanottaminen ei vie ensikertalaisasemaa. Samalla on kuitenkin varmistettava, ettei järjestely luo käytäntöjä, joissa maksullinen väylä toimii reittinä maksuttomaan koulutukseen ja heikentää muiden hakijoiden mahdollisuuksia päästä maksuttomaan koulutukseen.

Näkemyksenne opintotukilakia koskevasta ehdotuksesta (3. lakiehdotus)

Esityksessä ehdotetaan, ettei avoimena korkeakouluopetuksena suoritettavaan tutkintoon myönnettäisi opintotukea. AMKE pitää tätä esityksen lähtökohdista ymmärrettävänä. Opintotuen puuttuminen yhdessä täyskatteellisten maksujen kanssa voi kuitenkin heikentää uuden väylän saavutettavuutta.

Näkemyksenne korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annettua lakia koskevasta ehdotuksesta (4. lakiehdotus)

Esityksessä ehdotetaan, että avoimena korkeakouluopetuksena tutkintoa suorittavat rajataan opiskeluterveydenhuollon ulkopuolelle. AMKE toteaa, että ratkaisu on linjassa esityksen muun rakenteen kanssa.

Näkemyksenne esitysluonnoksen vaikutusarvioista vaikutusarviolajeittain. Mitkä ovat omat arvionne esityksen vaikutuksista? Puuttuuko esityksen vaikutusarvioista jotakin? Korkeakouluja pyydetään arvioimaan, miten ja missä laajuudessa esitysluonnoksen mukainen mahdollisuus suorittaa tutkinto avoimessa korkeakouluopetuksessa voitaisiin ottaa käyttöön sekä millä aikataululla. Lisäksi korkeakouluja pyydetään arvioimaan, millaisia vaikutuksia tämän käyttöönoton toteutumisella olisi korkeakoulujen muuhun avoimen korkeakouluopetuksen tarjontaan.

AMKE katsoo, että vaikutusarvioissa on tarkasteltava myös sitä, miten uudistus vaikuttaa väyliin korkeakoulutukseen ja jatkuvan oppimisen kokonaisuuteen. Jos uusia reittejä rakennetaan ilman selkeää kokonaisuutta, opiskelijan näkökulmasta koulutuspolut voivat pirstaloitua. Siksi siirtymien toiselta asteelta korkeakoulutukseen tulee olla selkeitä, ohjattuja ja ennakoitavia.

AMKE pitää tärkeänä, että uudistuksen toimeenpanoa ja vaikutuksia seurataan systemaattisesti. Seurannassa tulee tarkastella erityisesti hakijarakennetta, koulutuksen saavutettavuutta, siirtymiä eri koulutusmuotojen välillä sekä sitä, miten uudistus vaikuttaa koulutusjärjestelmän kokonaisuuteen ja koulutusmuotojen toisiaan täydentävään rooliin.

Näkemyksenne esityksen voimaantuloaikataulusta (esitysluonnoksen mukaan ehdotetut lait tulisivat voimaan 1.8.2028)

AMKElla ei ole tähän kohtaan erityisiä huomioita.

Muut huomiot ja näkökohdat

AMKE korostaa, että sujuvaa etenemistä toisen asteen ja korkeakoulutuksen välillä tulee kehittää kokonaisuutena. Yksittäiset toimet, kuten avoimen korkeakoulutuksen opintosetelikokeilu ja nyt valmistelussa oleva uusi maksullinen tutkintoväylä, voivat olla perusteltuja. Ilman selkeää ohjausrakennetta riskinä on kuitenkin toimenpiteiden hajanaisuus, koulutuspolkujen epäselvyys ja heikko vaikuttavuus.

Ågren Satu

Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry